

MOQD
Mreža za **Otvoreni** Dijalog

CRNOGORSKE OPŠTINE I REVIZIJA

Projekat finansira
Evropska Unija

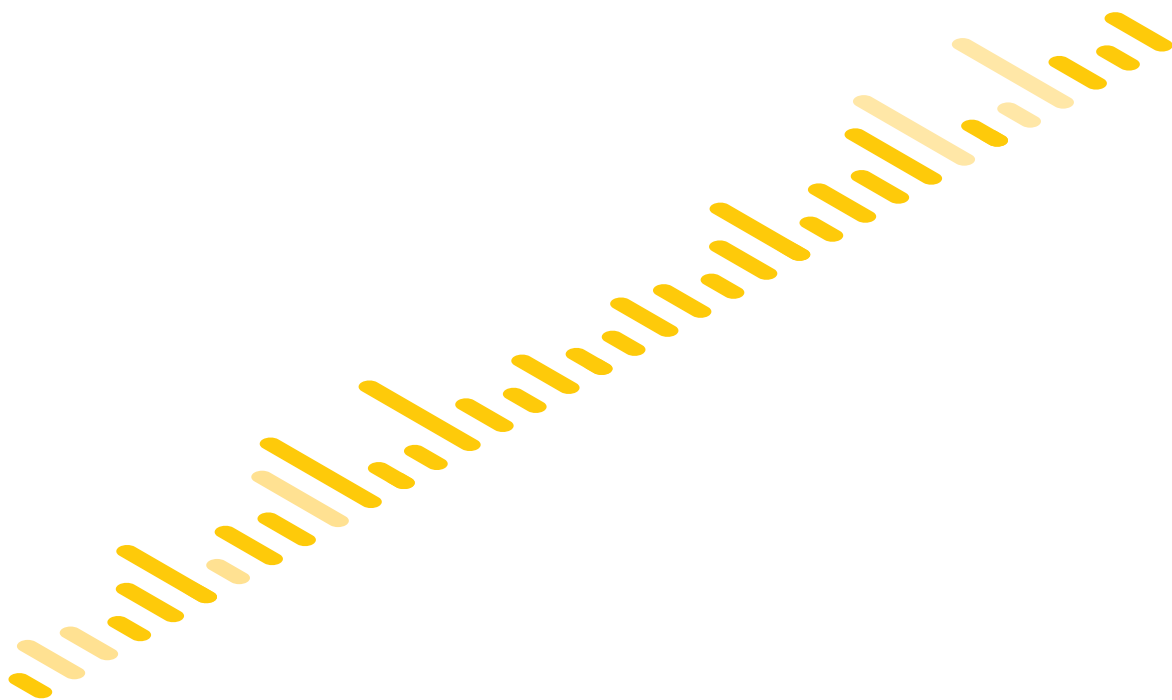

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Ministarstvo javne uprave

CRNOGORSKE OPŠTINE **I REVIZIJA**

Naziv publikacije:

Crnogorske opštine i revizija

Izdavač:

Politikon mreža

Tel/fax: +382 (0) 20 673 508

E-mail: info@politikon.me

Za izdavača:

Jovana Marović

Autor:

Miloš Vuković, Institut za poslovnu i finansijsku pismenost (IPFP)

Prelom i dizajn:

Dragana Koprivica

Podgorica, januar 2020. godine

Ova analiza je pripremljena u okviru projekta „**(Anti)koruptivno djelovanje u Crnoj Gori**” koji sprovodi Politikon mreža u partnerstvu sa Mrežom za otvoreni dijalog i Institutom za poslovnu i finansijsku pismenost. Projekat je podržan je od strane Centra za građansko obrazovanje (CGO) u okviru programa **Smjestimo korupciju u muzej!**, a koji se finansira iz sredstava Evropske unije i Ministarstva javne uprave Vlade Crne Gore.

Sadržaj ove analize je isključiva odgovornost Politikon mreže i ni na koji način ne odražava stavove CGO-a, Evropske unije ili Ministarstva javne uprave Vlade Crne Gore.

Projekat finansira
Evropska Unija

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Ministarstvo javne uprave

SADRŽAJ

Uvod	6
Cilj analize	6
Zakonski okvir DRI za vršenje revizije	7
Ustav Crne Gore	7
Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji	7
Podzakonski akti koji regulišu rad DRI	7
Operativna dokumenta za vršenje revizije	8
Pozitivno mišljenje	8
Uslovno mišljenje	8
Negativno mišljenje	9
Uzdržano mišljenje	9
Skretanje pažnje i ostala pitanja	9
Pregled mišljenja revizija završnih računa budžeta opština (2012- 2019. godina)	10
Struktura revizorskih mišljenja	12
Struktura ukupnog broja mišljenja (obije revizije)	13
Pregled glavnih preporuka DRI za opštine	14
Zaključci	23
Preporuke	23
Literatura i izvori	24

UVOD

Uloga Državne revizorske institucije (DRI) je pravovremeno otkrivanje i utvrđivanje postojanja nezakonitih postupaka u trošenju javnih sredstava, odstupanja od prihvaćenih standarda i neusklađenosti sa zakonom. Glavna funkcija DRI je nezavisno izvještavanje o programima, funkcijama i aktivnostima korisnika javnih sredstava, kako bi se pružila pouzdana sigurnost i procjena funkcionisanja javnog sektora. DRI takođe nastoji pružiti tačne, nezavisne i objektivne informacije, mišljenja i zaključke koji su utemeljeni na dovoljnim i odgovarajućim revizorskim dokazima u izvještajima koji su dostupni korisnicima. DRI je odgovorna za podsticanje pozitivnih promjena, širenje znanja i davanje preporuka za poboljšanje performansi javnih institucija. Uloga DRI od presudnog je značaja za korišćenje resursa države Crne Gore, što je osigurano kroz pouzdane kontrole i doprinosi dobrom upravljanju, transparentnosti i odgovornosti u javnom sektoru.

CILJ ANALIZE

Cilj ove analize je ukazivanje na evidentne probleme u radu opština u Crnoj Gori na osnovu nalaza koje je DRI konstatovala prilikom revizija završnih računa budžeta opština u periodu 2012 – 2019. godine

Analizirali smo nalaze DRI pregledajući finansijske i revizije pravilnosti iz revizija završnih računa budžeta opština od 2012. do 2019. godine. Zaključci pokazuju generalne slabosti u korišćenju javnog novca od strane opština, kao i kršenje zakonskih odredbi u raznim oblastima koje regulišu njihov rad. Ova analiza ima za cilj ukazivanje na evidentne propuste u odgovornom postupanju javnim resursima te uticanje na njihovo suzbijanje i sprečavanje, kao i podizanje svijesti šire javnosti o uticaju DRI na odgovorno korišćenje i upravljanje javnim sredstvima. Analiza nastoji da podstakne razumijevanje uticaja državne revizije na poboljšanje funkcionisanja državnih institucija kroz eliminaciju nepravilnosti i propusta koji su evidentni u određenom broju opština.

ZAKONSKI OKVIR DRI ZA VRŠENJE REVIZIJE

Ustav Crne Gore

Prema članu 144 Ustava Crne Gore “Državna revizorska institucija Crne Gore je samostalan i vrhovni organ državne revizije. Državna revizorska institucija vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine. Državna revizorska institucija podnosi Skupštini godišnji izvještaj. Državnom revizorskom institucijom upravlja Senat.”¹

Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji

Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji² daje ovoj instituciji značajna ovlaštenja uz garantovanje samostalnosti i nepristrasnosti u radu:

- » Institucija je samostalan i vrhovni organ državne revizije. Niko ne smije da utiče na člana Senata institucije u vršenju poslova utvrđenih ovim zakonom.
- » Subjekti revizije su organi i organizacije koje upravljaju budžetom ili imovinom države i jedinica lokalne samouprave, fondovi i druga pravna lica kojima je država osnivač ili ima većinsko vlasništvo u akcijama ili udjelima (u daljem tekstu: subjekti revizije).
- » Revizija se vrši radi obezbjeđivanja bitnih informacija o upravljanju budžetom, imovinom i ekonomskim poslovima, zakonitog postupanja od strane subjekta revizije, unapređivanja njegove sposobnosti za uspješno ostvarivanje zadataka i prevencije pogrešnog postupanja.

Podzakonski akti koji regulišu rad DRI³

- » Poslovnik Državne revizorske institucije
- » Uputstvo o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti
- » Etički kodeks za državne revizore i druge zaposlene u Državnoj revizorskoj instituciji
- » Smjernice za reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata

¹ Ustav Crne Gore, “Sl. list CG”, br. 1/2007 i 38/2013

² Zakon o državnoj revizorskoj instituciji, (“Sl. list RCG”, br. 28/04 od 29.04.2004, 27/06 od 27.04.2006, 78/06 od 22.12.2006, “Sl. list Crne Gore”, br. 17/07 od 31.12.2007, 73/10 od 10.12.2010, 40/11 od 08.08.2011, 31/14 od 24.07.2014)

³ Vidjeti na: <https://bit.ly/370j8oe>

- » Smjernice za kontrolu kvaliteta vršenja revizije
- » Smjernice za ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti
- » Smjernice za vršenje revizije Završnog računa budžeta Crne Gore
- » Uputstvo o metodologiji vršenja revizije uspjeha 2017. godine

Operativna dokumenta za vršenje revizije

Prema Uputstvu o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti,⁴ vrste revizorskih mišljenja su: pozitivno, uslovno, negativno i uzdržano mišljenje.

Pozitivno mišljenje

U finansijskoj reviziji nadležni Kolegijum izražava pozitivno mišljenje ukoliko je stečeno razumno uvjerenje da su finansijski izvještaji sastavljeni, u svim materijalnim aspektima, u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja ili da su finansijski izvještaji, u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način. U reviziji pravilnosti, nadležni Kolegijum izražava pozitivno mišljenje ukoliko je stečeno razumno uvjerenje da su finansijske i/ili druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su identifikovani kao kriterijumi.

Uslovno mišljenje

U finansijskoj reviziji nadležni Kolegijum izražava uslovno mišljenje ukoliko: 1) nakon prikupljanja revizorskih dokaza od strane državnog revizora zaključuje da su pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zbirno, materijalno značajna, ali nijesu prožimajuća za finansijske izvještaje ili 2) ukoliko državni revizor nije bio u mogućnosti da prikupi dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza na kojima će zasnovati mišljenje, ali zaključuje da mogući efekti neotkrivenih pogrešnih prikazivanja na finansijske izvještaje, mogu biti materijalne prirode, ali ne i prožimajući. U reviziji pravilnosti, nadležni Kolegijum izražava uslovno mišljenje ukoliko: 1) nakon prikupljanja revizorskih dokaza zaključuje se da su slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, materijalno značajni, ali ne i prožimajući ili 2) državni revizor nije bio u mogućnosti da prikupi dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza na kojima će se zasnovati mišljenje, ali zaključuje da slučajevi neusklađenosti mogu biti materijalni, ali ne i prožimajući.

⁴ Uputstvo o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, „Sl.list Crne Gore“, br. 07/15 od 17.02.2015

Negativno mišljenje

U finansijskoj reviziji nadležni Kolegijum izražava negativno mišljenje kada, nakon što je državni revizor prikupio dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza, zaključi da pogrešna prikazivanja, pojedinačno ili zbirno, imaju i materijalan i prožimajući efekat na finansijske izvještaje. U reviziji pravilnosti nadležni Kolegijum izražava negativno mišljenje kada državni revizor, nakon što prikupi dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza, zaključi da slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno, imaju i materijalan i prožimajući efekat.

Uzdržano mišljenje

U finansijskoj reviziji nadležni Kolegijum izražava uzdržano mišljenje kada državni revizor nije u mogućnosti da prikupi dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza na kojima bi zasnovao svoje mišljenje i donese zaključak da mogući efekti neotkrivenih pogrešnih prikazivanja na finansijske izvještaje mogu biti materijalni i prožimajući. U reviziji pravilnosti, nadležni Kolegijum izražava uzdržano mišljenje kada državni revizor nije u mogućnosti da prikupi dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza na kojima bi zasnovao svoje mišljenje i donese zaključak da mogući efekti neotkrivenih slučajeva neusklađenosti mogu biti materijalni i prožimajući.

Skretanje pažnje i ostala pitanja

Kada je neophodno da se korisnicima izvještaja skrene pažnja na pitanje koje je od značaja za razumjevanje finansijskih izvještaja, ali koje ne predstavlja materijalno pogrešno prikazivanje u finansijskim izvještajima dodaje se pasus „Skretanje pažnje“, koji se navodi neposredno ispod izraženog mišljenja. Kada je neophodno da se neka činjenica, koja nije prezentovana ili objelodanjena u finansijskim izvještajima, a koja je relevantna za razumjevanje revizije od strane korisnika izvještaja, ona se navodi u posebnom pasusu izvještaja o reviziji sa podnaslovom „Ostala pitanja“.

PREGLED MIŠLJENJA REVIZIJA ZAVRŠNIH RAČUNA BUDŽETA OPŠTINA (2012- 2019. GODINA)

U prethodnom sedmogodišnjem periodu DRI je sprovela reviziju u 11 od 24 crnogorske opštine. DRI obavlja jednu – najviše dvije revizije godišnje, zbog nedostatka kapaciteta i velikog obima posla koji prati rad na reviziji opština. Dodatno, DRI vrši i kontrolne revizije kako bi utvrdila da li su otklonjene nepravilnosti. Međutim, usljed nedostatka ljudskih kapaciteta, DRI ne radi praćenje implementacije nalaza i otklanjanja nalaza koji su navedeni u reviziji.

Mišljenja iz revizija su prikazane u sljedećoj tabeli:

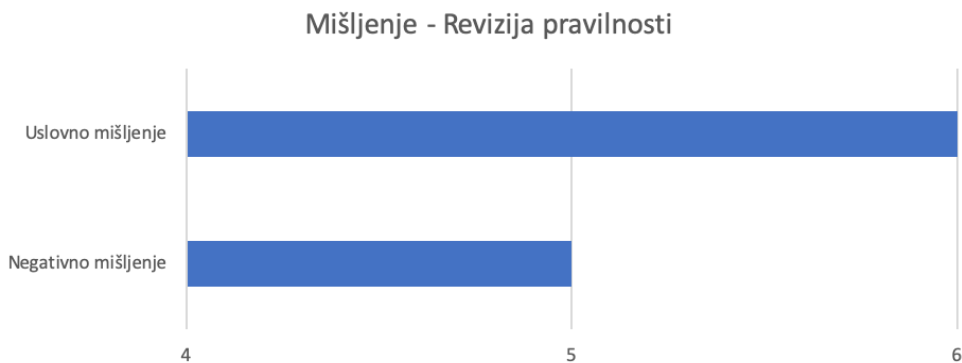
Predmet revizije	Finansijska revizija	Revizija pravilnosti
Završni račun budžeta Opštine Ulcinj za 2018. godinu	Negativno mišljenje	Negativno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Berane za 2017. godinu	Pozitivno mišljenje	Uslovno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu	Negativno mišljenje	Negativno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Pljevlja za 2016. godinu	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Uslovno mišljenje
Završni račun budžeta Glavnog grada Podgorica za 2015. godinu	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Uslovno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Žabljak za 2014. godinu	Uslovno mišljenje	Negativno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Budva za 2014. godinu	Negativno mišljenje	Negativno mišljenje

Završni račun budžeta Opštine Mojkovac za 2013. godinu	Pozitivno mišljenje	Uslovno mišljenje
Završni račun budžeta Prijestonice Cetine za 2013. godinu	Negativno mišljenje	Negativno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Plužine za 2012. godinu	Uslovno mišljenje	Uslovno mišljenje
Završni račun budžeta Opštine Bijelo Polje za 2012. godinu	Uslovno mišljenje	Uslovno mišljenje

Iz ove tabele se može izvesti zaključak da ni jedna opština koja je bila predmet revizije od 2012. godine nije dobila oba pozitivna mišljenja (finansijska i revizija pravilnosti).

STRUKTURA REVIZORSKIH MIŠLJENJA

Kako bi se bolje razumjeli podaci o izvršenim revizijama, pripremili smo grafički prikaz o reviziji godišnjih završnih računa budžeta opština, koje je DRI radila u periodu 2012 – novembar 2019. godine.

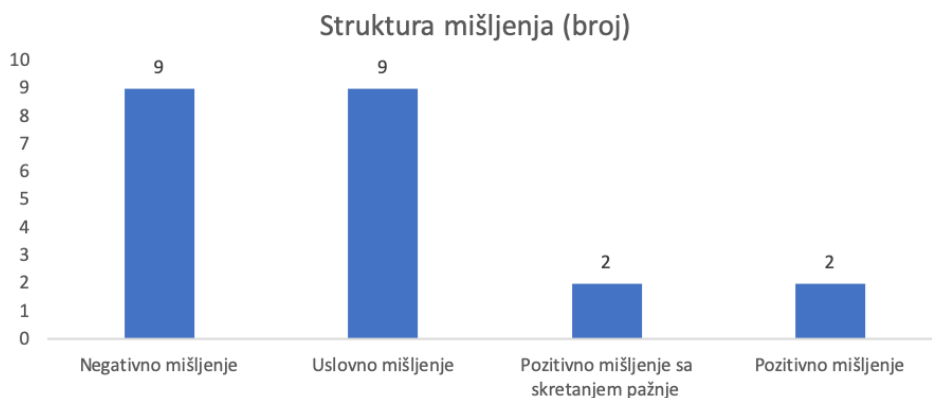
Od ukupno 11 revizija, uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti je dato u 6 revizija, dok je u čak 5 revizija pravilnosti dato negativno mišljenje.

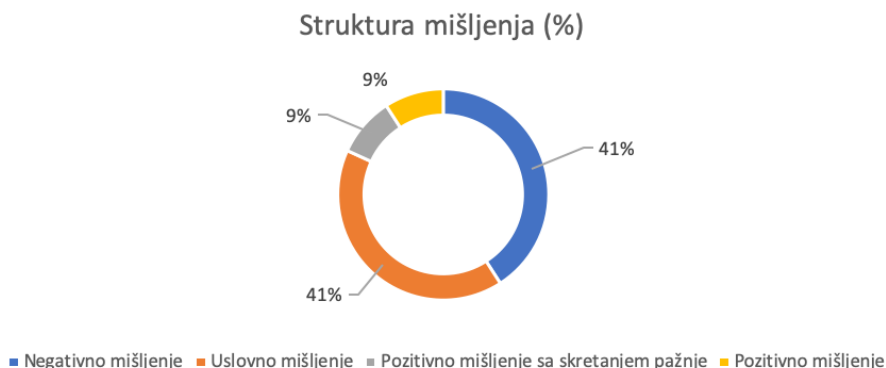
Od ukupno 11 revizija, negativno mišljenje na finansijsku reviziju je dato u 4 revizije, dok je u 3 finansijske revizije dato uslovno mišljenje. U dvije revizije je dato pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje. Samo dvije revizije završnog računa budžeta opština imaju pozitivno mišljenje – Berane i Mojkovac.

Struktura ukupnog broja mišljenja (obije revizije)

Ukoliko bi posmatrali ukupan broj obije revizije (finansijska i revizija pravilnosti), imamo ukupno 22 mišljenja DRI.

Od ukupno 22 revizije, negativno mišljenje je dato 9 puta, uslovno takođe 9 puta, dok su po dva puta data pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje i pozitivno mišljenje.

Kada posmatramo procenat, 41% mišljenja su negativna mišljenja, koliko iznose i uslovna mišljenja. 9% su pozitivna mišljenja sa skretanjem pažnje, koliko iznosi i procenat pozitivnih mišljenja.

PREGLED GLAVNIH PREPORUKA DRI ZA OPŠTINE

DRI u svojim izvještajima o reviziji završnog računa budžeta opština konstatuje brojne nepravilnosti, koje se mogu podijeliti u nepravilnosti koje jesu ili nisu imale prožimajući efekat na finansijske i izvještaje o usklađenosti poslovanja. Kako svaka opština ima specifičnu problematiku, prožimajući efekti evidentiranih nepravilnosti variraju, te se nalazi ne mogu generalizovati.

Kod opština koje su dobile dvostruko negativno mišljenje DRI (revizija pravilnosti i finansijska revizija) a to su Ulcinj, Kolašin, Prijestonica Cetinje i Budva, mogu se konstatovati sljedeća pogrešna prikazivanja koja pojedinačno ili zbirno, imaju i materijalan i prožimajući efekat na finansijske i izvještaje o usklađenosti poslovanja:

- » Neadekvatno planiranje budžeta
- » Neadekvatno planiranje javnih nabavki
- » Neadekvatno prikazivanje finansijskih podataka i
- » Neadekvanto sprovedene procedure zapošljavanja

U revizorskim izvještajima za Opštine Berane, Pljevlja, Žabljak, Mojkovac, Plužine, Bijelo Polje i Glavni grad Podgorica konstatuju se sljedeći glavni problemi koji, pojedinačno ili zbirno jesu materijalno značajni, ali ne i prožimajući na finansijske i izvještaje o usklađenosti poslovanja:

- » Neadekvatno planiranje javnih nabavki sa manjim prekoračenjima
- » Neadekvatno evidentiranje određenih budžetskih pozicija
- » Neadekvanto sprovedene procedure zapošljavanja u manjem obimu

DRI u svojim izvještajima uredno sugeriše opštinama da poštuju zakonske propise kao i da prate izmjene zakona koje utiču na pravilnost poslovanja, te priprema preporuke za otklanjanje uočenih nedostataka i nepravilnosti.

Tabela: Glavne preporuke DRI po opštinama

<p>Opština Ulcinj⁵</p>	<p>Revizijom je utvrđeno da Opština planiranje budžeta nije zasnovala na realnim osnovama usljed čega je tokom godine morala pribjegavati značajnim rezovima u planu budžetskih primitaka i izdataka. Navedeno se naročito odnosi na kapitalni budžet gdje su izdaci za lokalnu infrastrukturu, račun 4412, prvobitno planirani u iznosu od 8.624.000,00€, rebalansom umanjani na 819.940,00€, odnosno za 7.804.060,00€ što je rezultiralo neizvršenjem brojnih projekata planiranim kapitalnim budžetom.</p>
<p>Opština Ulcinj</p>	<p>Opština nije redovno izmirivala obaveze po osnovu bruto zarada zaposlenih (tekuće obaveze i obaveze po reprogramu) pa je izvršenje budžeta na poziciji 411 – Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca iznosilo 1.312.846,11€, odnosno 58,83% od plana. Takođe, Opština nije, shodno Ugovoru o reprogramu poreskog duga, polugodišnje izvještavala Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo finansija o rješavanju viška zaposlenih.</p>
<p>Opština Ulcinj</p>	<p>U Izvještaju o budžetskom zaduženju (BUZ) koji je Opština dostavljala kvartalno Ministarstvu finansija, nedostaju podaci koji se odnose na Iznos zaduženja javnih preduzeća i ustanova čiji je osnivač Opština, jer javna preduzeća i ustanove ne dostavljaju Opštini izvještaje čija je forma definisana tada važećim Pravilnikom o načinu dostavljanja i sadržaju podataka o prihodima, rashodima i budžetskom zaduženju jedinica lokalne samouprave. Takođe u izvještaju o budžetskom zaduženju nijesu sadržani podaci koji se odnose na izdate garancije, kao ni podaci koji se odnose na zaduženje i stanje duga po osnovu pozajmica iz Egalizacionog fonda. Navedeno ima uticaj na potpunost i tačnost izvještavanja Opštine prema Ministarstvu finansija i uvid Opštine u podatke o zaduženosti i obaveze Javnih preduzeća i ustanova čiji je osnivač Opština</p>
<p>Opština Berane⁶</p>	<p>Rješenja o prinudnoj naplati za fizička lica po osnovu duga za porez na nepokretnosti (za 2017. godinu i prethodne godine) donesena su u 2018. godini. Doneseno je ukupno 20.270 rješenja. Po tom osnovu zaduženje iznosi 1.914.145,11€, od čega je naplaćeno 66.880,54€ do 31.05.2018. godine. Za pravna lica je doneseno 60 rješenja o prinudnoj naplati sa ukupnim zaduženjem 147.668,88€. Po ovim rješenjima je naplaćeno 26.702,96€ u 2017. godini i 8.769,98€ u 2018. godini.</p>
<p>Opština Berane</p>	<p>Opština nije, prilikom novog zapošljavanja, u svim slučajevima, prethodno obezbijedila pozitivno mišljenje Ministarstva finansija, u skladu sa članom 5 stav 2 Ugovora o reprogramu poreskog duga Opštine Berane.</p>

⁵ Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Ulcinj za 2018. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2019. godine, <https://bit.ly/3bcG1bb>

⁶ Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Berane za 2017. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2018. godine, <https://bit.ly/2OviV5l>

Opština Berane	Za vršioca dužnosti određivana su lica koja ne ispunjavaju uslove za radno mjesto visokog rukovodnog kadra, i na duži vremenski period (više godina), što nije u skladu sa članom 45a Zakona o državnoj upravi i čl. 124 Zakona o lokalnoj samoupravi.
Opština Kolašin⁷	Opština je račun 7 – Primici iskazala u iznosu od 1.574.848,64€ umjesto u iznosu od 1.495.108,96€. Do netačnog iskazivanja prihoda došlo je zbog uključivanja iznosa od 78.448,69€ na računu 732 - Sredstva prenesena iz prethodne godine, koja se prilikom izračunavanja finansijskog rezultata ne uključuju u prihode, jer se radi o sredstvima prenesenim iz prethodne godine.
Opština Kolašin	Opština je račun 4 – Izdaci iskazala u iznosu od 2.127.045,59€ umjesto u iznosu od 1.927.045,59€. Do netačnog iskazivanja rashoda došlo je zbog uključivanja iznosa od 200.000,00€ koje se odnose na račun 4612 pozajmice i krediti i koja se prilikom izračunavanja finansijskog rezultata ne uključuje u izdatke.
Opština Kolašin	Shodno članu 2 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Opština je bila dužna da uspostavi sistem unutrašnjih finansijskih kontrola, odnosno finansijsko upravljanje i kontrole i unutrašnju reviziju, koje treba da obuhvate sve finansijske i druge aktivnosti u poslovanju Opštine. Istim Zakonom (član 13, stav 1, tačka 12) određena je obaveza uvođenja internih pravila i procedura, smjernica i uputstava. Opština nije, u skladu sa članom 14 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, odredila lice koje je zaduženo za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola (FMC menadžer)
Opština Pljevlja⁸	Opština je dio prihoda iz Egalizacionog fonda evidentirala na dugovnoj strani sintetičkog računa 7426 - Transferi iz Egalizacionog fonda (stornirala prihod iz kojeg je izvršena otplata obaveza po ugovoru o reprogramu obaveza po osnovu konačne raspodjele sredstava EF za 2010. i 2013.g.) i na taj način iskazala prihode na računu 7426 u manjem iznosu od ostvarenih za 118.206,00€. Storniranjem prihoda u navedenom iznosu Opština je istovremeno smanjila rashode na računu 461-Otplata duga jer nije evidentirala rashode po osnovu otplate duga po reprogramu obaveza po konačnoj raspodjeli za 2010. i 2013. godinu u iznosu od 118.206,00€. Na osnovu navedenog potrebno je izvršiti uvećanje računa 7426 – Prihodi iz Egalizacionog fonda i uvećanje računa 461- Otplata duga u iznosu od po 118.206,00€.

7 Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu, Državna revizorska institucija, septembar 2018. godine, <https://bit.ly/384OFXh>

8 Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Pljevlja za 2016. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2017. godine, <https://bit.ly/2umeZgX>

Opština Pljevlja	Ugovori o privremenim i povremenim poslovima u iznosu 68.346,37€ i Ugovori o djelu u iznosu od 4.138,97€, isplaćeni su sa računa 411 – Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca, zaključivani su i za poslove iz redovne djelatnosti organa lokalne uprave. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima kojim je propisan postupak zasnivanja radnog odnosa. Članom 163 Zakona o radu određeno je da Poslodavac može za obavljanje poslova koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarскоj godini, sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji ZZZ, odnosno agencije za posredovanje, da zaključi poseban ugovor o radu, odnosno, ugovor o privremenim i povremenim poslovima
Opština Pljevlja	Opština je tokom godine izvršila 8 Izmjena plana javnih nabavki tako da je konačnim planom za 2016. godinu bilo predviđeno: 23 postupka za nabavku roba ukupne vrijednosti 1.118.622,00€, 60 postupaka nabavki za izvođenje radova ukupne vrijednosti 8.744.490,00€ i 31 postupaka nabavki za usluge ukupne vrijednosti 814.299,00€, što čini ukupnu vrijednost Plana javnih nabavki sa izmjenama za 2016. godinu u iznosu od 10.677.861,00€, dok je ostvarenje plana iznosilo 2.752.653,96€.
Glavni grad Podgorica⁹	1. Glavni grad Podgorica je stornirao prihode za 2015. godinu za iznos od 551.088,58€. Prihodi su stornirani za plaćanja - rashode koji se odnose na javne ustanove koje su potrošačke jedinice budžeta, plaćanja koja su vršena mjesnim zajednicama za izgradnju i održavanje lokalne infrastrukture i za iznos sredstava koja su prenesena sa Glavnog računa trezora na žiro račun javnih ustanova. Navedena plaćanja nijesu evidentirana kao rashod, već je za navedeni iznos izvršeno storniranje prihoda.
Glavni grad Podgorica	Revizijom je utvrđeno da postoje Ugovori o komunalnom opremanju zemljišta od strane investitora koji su zaključeni bez sprovođenja postupka javne nabavke, a na osnovu člana 67 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i Odluke o naknadi za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Revizijom je takođe utvrđeno da postoje tužbe investitora protiv Glavnog grada u značajnim iznosima radi naknade štete zbog kašnjenja u komunalnom opremanju zemljišta
GG Podgorica	Revizijom je utvrđeno da je Glavni grad u 3 (tri) slučaja davao garancije bez saglasnosti Vlade.
Opština Žabljak¹⁰	Opština Žabljak je u Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji za 2014. godinu iskazala suficit u iznosu od 29.116,70€. Međutim, revizijom su utvrđene nepravilnosti koje su uticale na iskazani finansijski rezultat tako da primarni suficit korigovan nalazima revizije iznosi 58.240,96€

9 Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Glavnog grada Podgorica za 2015. godinu, Državna revizorska institucija, decembar 2016. godine, <https://bit.ly/31u2g7U>

10 Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Žabljak za 2014. godinu, Državna revizorska institucija, decembar 2015. godine, <https://bit.ly/383HM8L>

Opština Žabljak	<p>Odlukom o Završnom računu budžeta za 2014. godinu, na računu 411- Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca planirani su izdaci po osnovu neizmirenih obaveza iz prethodnog perioda u iznosu od 113.300,00€ (porezi i doprinosi u iznosu od 72.200,00€ po Ugovoru o finansijskom restrukturiranju zaključenom sa Ministarstvom finansija i obaveze za bruto zarade iz 2013. godine u iznosu od 41.100,00€) i na računu 412 - Ostala lična primanja (naknade skupštinskim odbornicima iz prethodnih godina) planirane su obaveze iz prethodne godine u iznosu od 20.700,00€, koje je trebalo planirati i izvršavati sa pozicije 463 – otplata obaveza iz prethodnog perioda. Odlukom o budžetu za 2014. godinu posebno je iskazan Kapitalni budžet u iznosu od 303.400,00€. Kapitalni budžet je iskazan kao posebna organizaciona jedinica (09), ne pripada ni jednoj potrošačkoj jedinici, tako da se nije moglo utvrditi ko je odgovoran za izvršenje istog. Kao dio kapitalnog budžeta, pored kapitalnih izdataka, planirani su i izdaci za otplatu dugova, i to: račun 461- Otplata hartija od vrijednosti i kredita u iznosu od 80.500,00 i račun 463 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda u iznosu od 43.500,00€. Navedene izdatke je trebalo planirati kod potrošačkih jedinica kojim pripadaju. Odluka o Završnom računu Budžeta Opštine Žabljak ne sadrži početno i završno stanje konsolidovanog računa trezora, što nije u skladu sa čl. 68 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Takođe, Predlog Odluke o završnom računu Budžeta Opštine Žabljak za 2014. godinu nije dostavljen Skupštini Opštine, u roku propisanom čl. 56 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, odnosno do kraja maja tekuće godine.</p>
Opština Žabljak	<p>Opština nije, prilikom iskazivanja stanja neizmirenih obaveza javnih preduzeća, iskazala dug preduzeća “Komunalno i vodovod” d.o.o. po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja koji shodno Protokolu broj 38 od 26.01.2015.g. zaključenom između Poreske uprave i javnog preduzeća “Komunalno i vodovod” d.o.o. na dan 31.12.2014. godine iznosi 808.626,93€. “Komunalno i vodovod” d.o.o. je Opštini, dostavilo Izvještaj o neizmirenim obavezama (obrazac 5) u kojem je stanje obaveza na kraju 2014. godine iskazano u iznosu od 97.239,94, tako da Opština prilikom iskazivanja stanja neizmirenih obaveza javnih preduzeća, nije iskazala dug “Komunalno i vodovod” d.o.o. po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja u punom iznosu od 808.626,93€.</p>
Opština Budva¹¹	<p>Opština Budva u Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji za 2014. godinu nije iskazala promjenu neto obaveza u iznosu od 4.734.320,23€.</p>

¹¹ Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Budva za 2014. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2015. godine, <https://bit.ly/2SmJmf9>

Opština Budva

Opština nije izvršila izmjenu budžetskog plana (rebalans budžeta) uprkos značajnom smanjenju planiranih prihoda sa 49.734.000,00€ na 33.126.809,60€, već je zadržala plan rashoda u iznosu od 49.734.000,00€. I pored navedenog nesklada između ostvarenih prihoda i plana rashoda budžetske pozicije - garancije i bankarske usluge i negativne kursne razlike ostvarene su u većem iznosu od plana (garancije za 335.635,77€ i bankarske usluge i negativne kursne razlike za 1.588,11€). Revizijom je utvrđeno da Opština nije platila sve obaveze predviđene Budžetom za 2014. godinu u iznosu od 7.633.042,74€. Gotovo sve pozicije tekućih izdataka su planirane u većem iznosu u odnosu na rebalans budžeta za 2013. godinu. Prosječna neto zarada zaposlenih za 2014. godinu planirana je u iznosu od 570,77€ što je značajno više od prosječne neto zarade državnih službenika i namještenika koja je u novembru 2013. godine iznosila 485,00€. Tekući rashodi i otplata duga veći su od tekućih prihoda što nije u skladu sa članom 41 Zakona o finansiranju lokalne samouprave ("Službeni list RCG" br 42/03 i 44/03 i "Službeni list CG" br. 5/08 i 74/10) kojim je propisano da se tekući rashodi i otplata duga moraju finansirati iz tekućih prihoda. U skladu sa članom 26a tada važećeg Zakona o budžetu, prije usvajanja Predloga odluke o budžetu Opštine, nadležni organ Opštine dužan je da pribavi mišljenje Ministarstva finansija na predloženi nivo i strukturu potrošnje, politiku zarada, kapitalne izdatke i izvore finansiranja i nivoa suficita, odnosno deficit. Ministarstvo finansija je nakon uvida u Predlog odluke o budžetu utvrdilo da se Opština prilikom planiranja budžeta za 2014. godinu nije rukovodila smjernicama za pripremu budžeta jedinica lokalne samouprave za 2014. godinu i predložilo da Opština uskladi zarade zaposlenih sa zaradama državnih službenika i namještenika, izvrši korekciju svih pozicija tekućih i kapitalnih izdataka, i shodno tome, planira veći iznos sredstava za otplatu neizmirenih obaveza. Opština Budva nije prihvatila mišljenje Ministarstva finansija i nije izvršila korekciju izdataka za 2014. godinu.

Opština Budva	Opština Budva kreditno se zadužila i dala garancije u iznosu od 77.114.022,26€. Stanje kredita (bez garancija) na dan 31.12.2013. godine iznosio je 67.444.562,25€, a u toku 2014. godine Opština je otplatila kredite u iznosu od 640.162,26€, tako da je stanje kredita (bez garancija) na kraju 2014. godine iznosilo 67.841.656,73€ (za pojedine kredite je izvršeno kapitalizovanje kamata). Revizijom je utvrđeno da je Opština Budva zaključivala ugovore o kreditu ili preuzimanju duga bez saglasnosti Vlade CG ili nije prezentirala državnom revizoru saglasnost Vlade na uvid . Opština Budva je u Izvještaju o budžetskom zaduženju – Obrazac BUZ iskazala zaduženja po osnovu izdatih garancija u iznosu od 2.444.168,45€, a obaveze po izdatim garancijama na kraju 2014. godine iskazane su u iznosu od 54.068,38€. Međutim, u postupku revizije utvrđeno je da je Opština Budva izdala garancije u iznosu od 9.298.844,78€, a koje se odnose na: Garanciju za WTE Desalinizacija morske vode (Hypo Alpe Adria banka) iznos od 5.672.399,47€, Garancija za TOB CO (HTP Budvanska rivijera) iznos od 3.514.194,19€ i Garancija za Komunalno stambeno Budva (Komercijalna banka AD Budva) iznos od 112.251,12€ (otplaćena u 2014. godini). Na osnovu prezentirane dokumentacije nije se moglo utvrditi kolike su obaveze Opštine Budva po osnovu izdatih garancija na dan 31.12.2014. godine.
Opština Mojkovac¹²	U skladu sa Programom podsticajnih mjera razvoju poljoprivrede na području Opštine Mojkovac za 2013. godinu izvršene su isplate u iznosu od 14.806,69€. Dio navedenih sredstava je uplaćen u avgustu i septembru, i ako su Izvještaji komisije i rješenje predsjednika kojim se odobravaju isplate doneseni krajem decembra 2013. godine.
Opština Mojkovac	Od 19 postupaka ukupno procijenjene vrijednosti od 284.500,00€, Opština Mojkovac je realizovala 5 postupaka čija je ukupna vrijednost (sa PDV-om) 65.406,62€, što čini izvršenje 23% u odnosu na planirane nabavke.
Opština Mojkovac	Na strani izdataka evidentno je uvećanje gotovo svih pozicija u odnosu na izvršenje budžeta u prethodnoj godini, tako da su tekući rashodi i otplata duga bili veći od tekućih prihoda. Navedeno nije u skladu sa odredbama člana 41 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, kojim je propisano da se tekući rashodi i otplata duga moraju finansirati iz tekućih prihoda.
Prijestonica Cetinje¹³	Prijestonica Cetinje je u Izvještaju o konsolidovanoj javnoj potrošnji prikazala suficit u iznosu od 1.802.456€. Međutim, revizijom su utvrđene nepravilnosti koje su značajno uticale na iskazani finansijski rezultat. Revizijom je utvrđeno da sve transakcije nijesu evidentirane na osnovu vjerodostojne dokumentacije u vremenu u kojem su realizovane tako da finansijski rezultat korigovan nalazima revizije iskazuje deficit u iznosu od 921.581€

¹² Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Mojkovac za 2013. godinu, Državna revizorska institucija, novembar 2014. godine, <https://bit.ly/3844FbU>

¹³ Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Prijestonice Cetinje za 2013. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2014. godine, <https://bit.ly/381Ov33>

Prijestonica Cetinje	Sekretarijat za finansije i preduzetništvo ne posjeduje zahtjeve za plaćanje drugih potrošačkih jedinica, kao ni zahtjeve za plaćanje ovog Sekretarijata, jer se isti ne popunjavaju i ne dostavljaju. Samim tim Sekretar za finansije, koji je Uputstvom o radu trezora lokalne samouprave imenovan za glavnog službenika za finansije Prijestonice ne postupa u skladu sa ovlaštenjima propisanim Zakonom o budžetu i navedenim uputstvom, odnosno ne vrši ovlašćivanje zahtjeva za plaćanje.
Prijestonica Cetinje	Utvrđena su značajna odstupanja u odnosu na visinu planiranih i realizovanih vrijednosti javnih nabavki. Planom javnih nabavki za 2013. godine planirane su nabavke u iznosu od 763.100,00€ a realizovano je 6 postupaka ukupno ugovorene vrijednosti 202.182,18€ (26% u odnosu na plan). Navedeni iznosi ne obuhvataju nabavke koje su realizovane primjenom neposrednog sporazuma.
Opština Plužine¹⁴	Preusmjeravanje sredstava izvršeno naknadno nakon isteka budžetske godine, shodno Zaključku predsjednika Opštine, broj 01-216 od 25.03.2013. godine za budžet ostvaren u fiskalnoj 2012. godini, u iznosu od 285.885,00€, nije izvršeno u skladu sa odredbama člana 51 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, kojim je utvrđeno da u slučaju nastanka okolnosti koje nisu bile poznate u vrijeme usvajanja budžeta predsjednik može vršiti preusmjeravanje sredstava
Opština Plužine	Revizijom je utvrđeno da za uzorkom obuhvaćena angažovanja ugovorima o djelu u neto iznosu od 6.052,00€, angažovanja za rad u komisijama u neto iznosu od 2.270,00€ i ostala angažovanja za koja nije zaključen ugovor u neto iznosu od 18.440,00€, Opština nije iskazivala visinu naknada u bruto iznosu i nije vršila obračun i uplatu poreza na dohodak fizičkih lica, opštinskog prireza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u slučajevima kada angažovana lica nijesu osigurana po drugom osnovu.

14 Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Plužine za 2012. godinu, Državna revizorska institucija, februar 2014. godine, <https://bit.ly/399CNn2>

Opština Plužine	Sa računa izdataka za lokalnu infrastrukturu, realizovana su sredstva u iznosu od 482.000,00€ na osnovu privremenih situacija broj 1,2 i 3 u skladu sa Odlukom o izboru najpovoljnije ponude br. 01-76 od od 25.07.2012. godine i Ugovorom o građenju br.01-778 od 06.08.2012. godine za pripremu i asfaltiranje lokalnih puteva u dužini 5 km, popravci asfaltnog zastora u naselju i na lokalnim putevima i škarpiranju kosina-zasijeka. Uvidom u dokumentaciju ustanovili smo da je Privremena situacija broj 1 zavedena pod brojem 04/1669 od 03.08.2012. godine u iznosu od 258.695,19€, odnosno tri dana ranije u odnosu na datum zaključenja Ugovora, a da su plaćanja otpočela 07.08.2012. godine u iznosu od 50.000,00€, odnosno dan nakon potpisivanja ugovora, dok je preostali iznos plaćen u osmom, devetom i desetom mjesecu. Po drugoj privremenoj situaciji koja je zavedena u novembru u iznosu od 110.588,40€ plaćanja su izvršena u septembru.
Opština Bijelo Polje¹⁵	Revizijom transakcija sa računa 441 - kapitalni izdaci, na bazi uzorka utvrđeno je da se jedan dio kapitalnih izdataka, u iznosu od 992.147,33€, odnosi na tekuće izdatke i obaveze iz prethodnog perioda, zbog čega, Budžet Opštine Bijelo Polje nije ostvaren u skladu sa članom 41 Zakona o finansiranju lokalne samouprave, koji propisuje da se tekući rashodi budžeta Opštine i otpлата duga moraju finansirati iz tekućih prihoda
Opština Bijelo Polje	Revizijom je utvrđeno da je Opština ostvarila prekoračenja po pojedinim budžetskim pozicijama, u visini od 0,13% do 119,17%, odnosno u posebnom dijelu budžeta na izdatku ugovoreni radovi i obaveze iz prethodnih godina u visini od 196,39%
Opština Bijelo Polje	Opština u fiskalnoj 2012. godini, ostvarila je primitke u iznosu od 10.055.507,11€, od čega iz sredstava Egalizacionog Fonda u iznosu od 4.450.241,00€, odnosno 44,26% ukupnih primitaka. U realizaciji sopstvenih prihoda Opština Bijelo Polje, ostvarila je manje izvršenje u odnosu na planirane prihode, i to kod poreza na nepokretnosti za 27,15%, naknade za opremanje gradskog građevinskog zemljišta za 43,49%. Nenaplaćena potraživanja, prema Izvještaju popisne komisije na dan 31.12.2012. godine iznose 5.786.048,70€, od čega se na potraživanja po osnovu poreza na nepokretnosti od fizičkih i pravnih lica odnosi iznos od 2.970.417,62€, odnosno 51,34% ukupnih potraživanja

¹⁵ Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Bijelo Polje za 2012. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2013. godine, <https://bit.ly/2OwvH3Z>

ZAKLJUČCI

Shodno sprovedenoj analizi, može se zaključiti da opštine u kojima su vršene revizije od strane DRI u proteklih 7 godina, imaju značajnih izazova i problema u upravljanju javnim sredstvima.

Pregledom revizija završnih računa budžeta opština u periodu 2012 – 2019. godine, DRI je ukazala na brojne nepravilnosti u radu opština, kako sa stanovišta finansijskog izvještavanja tako i po pitanju usklađenosti sa pravnim propisima koji važe u Crnoj Gori. Uprkos činjenici da opštine koje su bile predmet revizije pripremaju akcioni plan za otklanjanje uočenih nedostataka u određenom vremenskom roku, DRI u ovom trenutku nema kapaciteta da prati sprovođenje preporuka koje su date opštinama, što ograničava adekvatno sagledavanje ukupnog procesa revizije.

PREPORUKE

- » DRI mora raditi na povećanju organizacionih (povećanje broja revizora), i infrastrukturnih kapaciteta (dodatne prostorije i oprema za rad), kako bi ojačala svoju ulogu u jačanju okvira transparentnosti i odgovornosti u upravljanju javnim sredstvima;
- » DRI bi trebalo najmanje jednom u pet godina raditi reviziju svake od opština, kako bi se osiguralo kontinuirano praćenje njihovog rada;
- » Uzimajući u obzir složenost materije u revizorskim izvještajima, mediji i nevladine organizacije treba da rade na povećavanju finansijske pismenosti novinara i zaposlenih koji se bave ekonomskom tematikom, kako bi informacije bile precizno i jasno prezentovane široj javnosti;
- » Opštine, nakon prijema izvještaja DRI, moraju prezentovati građankama i građanima glavne nalaze revizije, kao i akcioni plan za otklanjanje uočenih nedostataka kroz svoje kanale komunikacije, kako bi proces revizije bio transparentan;
- » DRI mora unaprijediti mehanizme praćenja realizacije preporuka koji bi trebalo da bude transparentniji i razumljiviji široj javnosti;
- » Izmjenom zakonskih propisa odgovornim licima u opštinama koje dobiju dvostruko negativno mišljenje zabraniti rad u državnim organima, kao i u kompanijama koje su u državnom vlasništvu, u desetogodišnjem periodu.

LITERATURA I IZVORI

- » Etički kodeks za državne revizore i druge zaposlene u Državnoj revizorskoj instituciji, oktobar 2015. godine, <https://bit.ly/2OwtuFR>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Glavnog grada Podgorica za 2015. godinu, Državna revizorska institucija, decembar 2016. godine, <https://bit.ly/31u2g7U>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Berane za 2017. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2018. godine, <https://bit.ly/2OviV5I>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Bijelo Polje za 2012. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2013. godine, <https://bit.ly/2OwwH3Z>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Budva za 2014. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2015. godine, <https://bit.ly/2SmJmf9>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Kolašin za 2017. godinu, Državna revizorska institucija, septembar 2018. godine, <https://bit.ly/384OFXh>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Mojkovac za 2013. godinu, Državna revizorska institucija, novembar 2014. godine, <https://bit.ly/3844FbU>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Pljevlja za 2016. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2017. godine, <https://bit.ly/2umeZgX>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Plužine za 2012. godinu, Državna revizorska institucija, februar 2014. godine, <https://bit.ly/399CNn2>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Ulcinj za 2018. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2019. godine, <https://bit.ly/3bcG1bb>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Žabljak za 2014. godinu, Državna revizorska institucija, decembar 2015. godine, <https://bit.ly/383HM8L>
- » Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Prijestonice Cetinje za 2013. godinu, Državna revizorska institucija, oktobar 2014. godine, <https://bit.ly/381Ov33>
- » Poslovnik Državne revizorske institucije, "Sl. list Crne Gore", br. 03/15 od 21.01.2015
- » Smjernice za kontrolu kvaliteta vršenja revizije, januar 2015. godine, <https://bit.ly/2GYZdLC>
- » Smjernice za ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti, maj 2017. godine, <https://bit.ly/3beF02e>

- » Smjernice za reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata, januar 2018. godine, <https://bit.ly/3724m06>
- » Smjernice za vršenje revizije Završnog računa budžeta Crne Gore, septembar 2018. godine, <https://bit.ly/3bbkzmW>
- » Uputstvo o metodologiji vršenja revizije uspjeha 2017. godine, „Sl.list Crne Gore“, br. 07/15 od 17.02.2015.
- » Uputstvo o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, „Sl.list Crne Gore“, br. 07/15 od 17.02.2015)
- » Ustav Crne Gore, “Sl. list CG”, br. 1/2007 i 38/2013
- » Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji, “Sl. list RCG”, br. 28/04 od 29.04.2004, 27/06 od 27.04.2006, 78/06 od 22.12.2006, “Sl. list Crne Gore”, br. 17/07 od 31.12.2007, 73/10 od 10.12.2010, 40/11 od 08.08.2011, 31/14 od 24.07.2014.

O autoru:

Miloš Vuković se već dvije decenije bavi poslovima vezanim za finansije i ekonomiju. Iskustvo je sticao u domaćim finansijskim institucijama i kroz saradnju sa međunarodnim organizacijama poput UNDP i EBRD. Kao konsultant je angažovan na projektima privatnog sektora u Crnoj Gori, dok je na poziciji izvršnog direktora Instituta za poslovnu i finansijsku pismenost sa ciljem podizanja svijesti javnosti o tome koliko je važna finansijska pismenost.

O partnerima:

Mreža za otvoreni dijalog (MOD) je crnogorska nevladina organizacija koja se u svom radu fokusira na uspostavljanje inovativnog pristupa u polju demokratizacije, evropskih integracija i kreiranja javnih politika. Mreža za otvoreni dijalog je osnovana 2018. godine sa ciljem da unaprijedi društvene procese u Crnoj Gori i regionu sa posebnim fokusom na poboljšanje stepena spremnosti društva za pristupanje Evropskoj uniji.

Institut za poslovnu i finansijsku pismenost je mlada nevladina organizacija u Crnoj Gori. Primarni način njenog djelovanja čini organizacija radionica, javnih događaja i drugih aktivnosti sa ciljem podizanja svijesti javnosti o tome koliko je važna finansijska pismenost. Posebni projekti na kojima Institut radi u saradnji sa drugim nevladinim organizacijama uključuju unapređenje znanja zainteresovanih strana o javnim finansijama i budžetu.

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je nevladina i neprofitna organizacija, osnovana 2002. godine. Vizija CGO-a je Crna Gora kao demokratsko društvo odgovornih građana i građanki. Misija CGO-a je da doprinese razvoju građanskog društva i učešću građana i građanki u oblikovanju politika i donošenju odluka kroz obrazovanje različitih aktera u oblasti demokratije, ljudskih prava i evropskih integracija.

- 🌐 www.politikon.me
- ✉ info@politikon.me
- 📘 Politikon mreža
- 🐦 @politikonMNE
- 📷 @politikon.me

Politikon mreža je istraživačka organizacija osnovana sa ciljem promovisanja otvorenog dijaloga i zagovaranja održivih rješenja za unapređenje javnih politika. Politikon kombinuje različite inovativne metode svojstvene društvenim naukama sa ciljem formulisanja predloga za unapređenje vladavine prava i dobrog upravljanja. Važan segment našeg rada obuhvata i istraživanje procesa i promjena na nivou Evropske unije, odnosno posledica koje ove promjene imaju na Zapadni Balkan i, posebno, Crnu Goru. Politikon mreža je nevladina, neprofitna i nestranačka organizacija koja nastoji da analitičkim pristupom utiče na demokratizaciju društva.

